

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- 1 **Problém výpovědní hodnoty védské literatury**
 - 1.1 védská literatura zachycuje pouze ářjovské prostředí
 - 1.2 samo ářjovské prostředí bylo heterogenní
 - 1.2.1 společensky: společenské stavy: *varṇa*
 - 1.2.1.1 stav kněžský: *brāhmaṇa, brahman*
 - 1.2.1.2 stav panovnický, vojenský, šlechta: *kṣatriya*
 - 1.2.1.3 stav řemeslnický, rolnický, obchodnický: *vaiśya*
 - 1.2.1.4 stav služební, pomocný: *sūdra*
 - 1.2.2 nábožensky
 - 1.2.3 regionálně: školy (*śākhā*)
 - 1.3 dichotomie *dāsa, dasyu* – *ārya* není rasová, ale kulturně-náboženská
- 2 **Prameny védismu – struktura korpusu védské literatury (*veda*)**
 - 2.1 *śruti* (slyšené), *apauruṣeya*
 - 2.1.1 (*veda*)*saṃhitā* (sbírka, soubor)
 - 2.1.1.1 *Ṛgvedasaṃhitā* (Sbírka vědění [velebých veršů] *ṛc-*; RV)
 - 2.1.1.2 *Atharvavedasaṃhitā* (Sbírka vědění magických formulí [atharvanů]; AV)
 - 2.1.1.3 *Yajurvedasaṃhitā* (Sbírka vědění obětních formulí [jadžusů]; YV)
 - 2.1.1.4 *Sāmavedasaṃhitā* (Sbírka vědění nápěvů/melodií [sámanů]; SV)
 - 2.1.2 *brāhmaṇa* (bráhmanské [výklady/komentáře])
 - 2.1.3 *āraṇyaka* (texty pustín)
 - 2.1.4 *upaniṣad* (přiušednutí [žáka k nohám učitele], korelace/hierarchická souvztažnost)
 - 2.2 *smṛti* (pamatované)
- 3 **Základní charakteristika nejstaršího védského náboženství**
 - 3.1 oběť na principu vzájemné výměny
 - 3.2 védská oběť je ohňová: bohem ohně a ohněm samotným je Agni (*agni*)
 - 3.3 nejčastější příjemce oběti: Indra (*indra*)
 - 3.4 nejvýznamnější obětina: sóma / Sóma (*soma*)
- 4 **Kosmogonie**
 - 4.1 universum jako výsledek tvůrčí řemeslné činnosti: např. Tvaštar (*tvastṛ*), Višvakarman (*viśvakarman*)
 - 4.2 universum jako výsledek postupného plození či rodičovské činnosti
 - 4.3 universum jako výsledek tvůrčí činnosti nějakého počátečního principu
 - 4.3.1 „to“, RV 10.129
 - 4.3.2 „zlaté lůno“, RV 10.121
 - 4.3.3 žár (*tapas*), RV 10.190
 - 4.3.4 čas, AVŠ 19.53
 - 4.3.5 mýtus o sebeoběti vesmírného muže: RV 10.90: *Puruṣasūkta*
- 5 **Kosmologie**
 - 5.1 dualní představa: nebe a země
 - 5.2 triáda: + meziprostor mezi zemí a nebem – atmosféra
- 6 **Bohové**
 - 6.1 dvě třídy bohů: dévové a asurové (*deva, asura*)
 - 6.2 počet
 - 6.3 theogonie
 - 6.4 otázka nesmrtelnosti bohů
 - 6.5 jak védští bohové vypadají: otázka anthropomorfismu a zpodobňování
 - 6.6 vlastnosti bohů
- 7 **Lidé**
 - 7.1 anthropogonie
 - 7.2 eschatologie
 - 7.2.1 pohřeb do země
 - 7.2.2 kremace a odchod do světa bohů či otců/předků
 - 7.2.3 kremace, pohřeb kostí a odchod do světa bohů či otců/předků
 - 7.2.4 doktrína oživující entity

DOPORUČENÁ LITERATURA

PRIMÁRNÍ

Moderní, úplný a spolehlivý překlad RV neexistuje. Anglické překlady jsou povětšinou z 19. st. a mají spíše informativní hodnotu (např. RALPH T. H. GRIFFITH: *The hymns of the Rgveda*, repr., Delhi: Motilal Banarsidass, 1999 [P4-Sha-2]). V indologické obci je za standardní překlad považován německý: KARL FRIEDRICH GELDNER: *Der Rig-Veda*, 3 Bde., Cambridge (Mass.): Harvard University, Department of Sanskrit and Indian Studies, 1951 [USJ: SB-HOS-63]. Pro naše účely je vhodný výbor: WENDY DONIGER: *The Rig Veda: An Anthology*, New Delhi: Penguin Books, 1994 [F2001/624, v ZS v semestrálním aparátu kursu *Védismus* ve studovně].

Téměř úplný a vcelku solidní překlad AV (šaunakovské recenze) je WILLIAM DWIGHT WHITNEY: *Atharva-Veda-Samhita*, 2 vols., repr., Delhi: Motilal Banarsidass, 2001 [P4-Whi-1]. Dobrý a bohatě komentovaný výbor je MAURICE BLOOMFIELD: *Hymns of the Atharva-veda: Together with extracts from the ritual books and the commentaries*, repr., Delhi: Low Price Publications, 1996 [F2001/696; řada *Sacred Books of the East* ve studovně].

SEKUNDÁRNÍ

Zcela moderní, byť velmi stručný přehled védismu je MICHAEL WITZEL: „Vedas and Upanisads“ in GAVIN FLOOD (ed): *The Blackwell Companion to Hinduism*, Malden and Oxford: Blackwell, 2003, s. 68–100 [F2003/640-1]. Podobná stať je STEPHANIE W. JAMISON and MICHAEL WITZEL: „Vedic Hinduism“ in ARVIND SHARMA (ed.), *The Study of Hinduism*, University of South Carolina Press, 2003, s. 65-113 [USJ: SHARMA-1]. Zdrojem obou těchto příspěvků je nejúplnější verze, dostupná pouze v elektronické podobě: www.people.fas.harvard.edu/~witzel/vedica.pdf. Obdobný základní přehled je i v ELIADEHO *The Encyclopedia of Religion*: JAN C. HEESTERMAN: „Vedism and Brahmanism“ in ER 15: 217–242 [studovna], pro účely této přednášky zejm. str. 217–227. V této encyklopedii je i řada samostatných hesel k jednotlivým védským bohům.

Podrobnější pojednání podává JAN GONDA: *Die Religionen Indiens*, Bd. 1, Stuttgart: Kohlhammer, 1960, s. 9– 103 [P0-Gon-1/1], franc. *Les religions de l'Inde*, t. 1, Paris: Payot, 1962, s. 19–128 [P1-Gon-1/1]. Moderní monografie k védismu neexistuje. Z prastarých prací je stále užitečný HERMANN OLDENBERG: *Die Religion des Veda*, 3. und 4. Aufl., Stuttgart: Cotta'sche Buchhandlung Nachfolger, 1923 [P4-Old-1]. S jistou obezřetností lze též konzultovat ARTHUR BERRIEDALE KEITH: *The Religion and Philosophy of the Veda and Upanishads*, 2 vols., repr., Delhi: Motilal Banarsidass, 1998 [P4-Kei-2]. Za pozornost stojí THOMAS OBERLIES: *Die Religion des Rgveda*, 2 Bde., Wien: Universität, Institut für Indologie, 1998–99 [P4-Obe-1]. Práce je sice monumentální, ale poněkud partikulární a nepřináší podrobný popis náboženství *Rgvédu*. Vynikající je ale bibliografie (s. 1–140). K náboženství AV je velmi dobrá práce N. J. SHENDE: *The Religion and Philosophy of the Atharvaveda*, repr., Poona: Bhandarkar Oriental Research Institute, 1985 [F2003/418].

K védské literatuře je stále doporučen hodný MORITZ WINTERNITZ: *A History of Indian Literature*, vol. 1, repr., New Delhi: Munshiram Manoharlal, 1991, s. 52– 187 [P18-Win-1]. Velmi detailní, zejména pokud jde o *Rgvéd*, je JAN GONDA: *Vedic Literature*, Wiesbaden: Harrassowitz, 1975 [UJCA, NK]. K mytologii je praktická příručka ARTHUR ANTHONY MACDONELL: *A Vedic Mythology*, repr., Delhi: Motilal Banarsidass, 1995 [P4-Mac-1, ve studovně]. Podrobnější je ALFRED HILLEBRANDT, *Vedische Mythologie*, u nás v angl. překl. *Vedic Mythology*, 2 vols., Delhi: Motilal Banarsidass, 1999 [P4-Hil-1]. Mnohé jeho interpretace jsou ale dnes nepřijatelné. Pro další speciálnější literaturu viz Tinlib heslo „védismus“.